

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Ahlsved, K. (2022). Sångfestens dolda idrottshistoria. *Hufvudstadsbladet* 25.5.2022.

Sångfestens dolda idrottshistoria

Kolumn publicerad i [Hufvudstadsbladet 25.5.2022](#).

Snart kommer den 25:e finlandssvenska sång- och musikfesten att gå av stapeln i Helsingfors. "Sångfesten" har planerats i många år. Under dess 131-åriga historia har den varit viktig för formande av en finlandssvensk identitet. Vad få i dag känner till är att det tidigare även ingick även annat än sång och musik i programmet: nämligen idrott.

De allra första sångfesterna i Finland arrangerades redan 1884 i Jyväskylä av Folkupplysningssällskapet. Man gjorde försök med tvåspråkiga fester i Åbo (1892) och Vasa (1894) men Svenska folkskolans vänner kom så småningom att ensam överta arrangemanget för de svenskspråkiga festerna. Finlands svenska sång- och musikförbund (grundat 1929) har stått som arrangör sedan 1932.

Sångfesterna samlade sångare från olika bakgrunder och en vanlig förekommande kritik var att den repertoar som alla skulle framföra gemensamt vara för svår. Den här evighetsfrågan visar sig ännu i dag då man på [Sångfestens hemsida](#) lyfter fram att "det blir inga nya omöjligt svåra verk".

I all korthet kan man konstatera att sång- och musikfesterna sedan den första svenska festen i Ekenäs 1891 starkt har bidragit till det finlandssvenska identitetsbygget. Ett populärt uttryck är att finlandssvenskheten sjöngs in i den svenskspråkiga befolkningens medvetande, till exempel med "Modersmålets sång" som skrevs av Johan Hagfors för att uppföras av Akademien vid sångfesten i Åbo 1897.

Men kanske identiteten även idrottades eller gymnastiserades in i folkets medvetande?

Utöver tävlingar i musik fanns nämligen även idrottstävlingar och uppvisningar med på programmet i ett tidigt skede. "Den fader eller moder, som t.ex. i går såg de finska normalskolisternes gymnastikuppvisning, kommer nog att äfven tänkta på sina barns kroppsliga utveckling", rapporterade tidningen Finland den 22 juni 1888 från festen i Tammerfors. Gymnastiken och idrotten skulle inte bara locka publik och deltagare: genom exemplens makt skulle de även bidra till idrottens spridning i landen och fostrandet av kropp, själ och fosterland.

I Tammerfors 1888 tävlade man bland annat i rodd, skytte och löpning. Vid den tvåspråkiga festen i Åbo 1892 ordnades gymnastikuppvisningar, allmänna sporttävlingar och tävlingar i velocipedåkning. I Vasa 1894 deltog fyra gymnastikföreningar med uppvisningar, men någon musik förekom knappast vid dessa.

Sång- och musikfester har ordnats på olika nivåer: nationellt, regionalt och lokalt. De har även arrangerats av andra organisationer, till exempel av ungdomsföreningar och det var inte helt ovanligt att man, inte minst på finskt håll, kallade dem för sång-, musik- och idrottsfester. Det var stora folkfester sommartid.

I början av 1900-talet verkar intresset för att kombinera folkbildningsverktygen musik och idrott att svalna. Idrotten hade då också organiserat sig i egna förbund.

Gymnastiken sågs som den idrottsform som var mest lämpad att inkludera i sångfester eftersom den, bland annat, omfattade många utövare och därför var i "samklang med en musikfests allmänna karaktär" (Finskt idrottsblad 21.3.1913). Dessutom saknade trupp-gymnastiken tävlingsmoment och var ett bra sätt att manifesteras en frisk och levande finlandssvenskhet.

Sångfesten som helhet är – även i dag – ett sätt att manifesteras levande finlandssvensk musikkultur. Huvudkonserten är den arena där "[vi] visar vi upp vår bästa sida", [för att låna en formulering](#) från sångfestens webbplats.

Vid sångfesten i Helsingfors 1920, ville man definitivt visa upp det bästa som Svenskfinland helt idrottsligt hade att erbjuda då Elli Björkstén, Nordens då kanske främsta kvinnogymnastikteoretiker, ledde Helsingfors gymnastikförenings uppvisning i Brunnsparcken. Herrarnas uppvisning regnade bort.

Uppträdandet skedde på förslag av det relativt nygrundade Svenska Finlands idrottsförbund (grundat 1912). I en entusiastisk text i dess språkrör Idrottsbladet (2.7.1920) föreslog man efteråt till och med att man skulle ta "steget fullt ut genom att ombilda dem till allmänna svenska sång- och gymnastikfester". Skribenten var övertygad om att ledningen för "våra svenska musiksträvanden" skulle se nyttan av ett sådant förfarande.

Nu blev det inte så och den sammansmältning man förespråkade hade av rent logistiska och utrymmesmässiga skäl säkert varit utmanande att genomföra i längden. Sången har dock utan tvivel klingat starkt på senare gymnastikfester.

I dag vill (eller förväntas) idrotten visa sitt samhällsbärande kapital, samtidigt som sång- och musikorganisationer i sin tur gärna framhäver musikens hälsofrämjande effekter. Så visst kittlar det nyfikenheten: Hur hade festerna riktigt sett ut om man hade slagit ihop sången och gymnastiken? Och vilka samarbeten och synergier hade det lett till som vi hade sett spår av ännu i dag?